

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2016 roku

Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Krystyna Dukaczewska

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2016 roku w Rawie Mazowieckiej

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku wierzycielki

P. S.

przeciwko dłużnicze

H. P.

o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu

postanawia:

oddalić wniosek.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni P. S. wniosła o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu sporządzonemu na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. przed notariuszem A. G. w Kancelarii Notarialnej w W. przy ulicy (...) za nr Rep. A nr 1387/2015, z dnia 30 kwietnia 2015 roku przeciwko dłużnikowi H. P., co do obowiązku zapłaty kwoty 395000 zł.

Sąd ustalił co następuje:

W dniu 16 stycznia 2009 roku H. P. zawarła ze swoją córką P. P. (numer (...)) umowę alimentacyjną, na mocy której zobowiązała się z tytułu ciężącego na niej obowiązku alimentacyjnego, począwszy od 1 lutego 2009 roku, wypłacać na rzecz uprawnionej miesięcznie kwotę 3500 zł, z góry za miesiąc do dnia 5-tego każdego miesiąca wraz z maksymalnymi odsetkami w przypadku zwłoki z terminem płatności każdej raty.

(dowód: notarialnie poświadczona kserokopia umowy alimentacyjnej, k. 6)

Ugodą wraz z umową alimentacyjną zawartą w dniu 18 marca 2015 roku pomiędzy H. P. a P. S. ustalono, iż należność zobowiązanej względem uprawnionej z tytułu umowy alimentacyjnej z dnia 15 stycznia 2009 roku wynosi 395000 zł. Strony ustaliły, iż zaległa kwota alimentów ma być zapłacona w 60 równych ratach, poczynając od miesiąca kwietnia 2015 roku. Nadto H. P. zobowiązała się z tytułu obowiązku alimentacyjnego, począwszy od 1 kwietnia 2015 roku, wypłacać miesięcznie kwotę 3500 zł, z góry za miesiąc do dnia 3-tego każdego miesiąca wraz z maksymalnymi odsetkami w przypadku zwłoki z terminem płatności każdej raty.

(dowód: ugoda wraz z umową alimentacyjną, k. 5)

Aktem notarialnym nr Rep. A nr 1387/2015, sporządzonym przed notariuszem A. G., prowadzącym kancelarię w W. przy ulicy (...) H. P. oświadczyła, iż jej zadłużenie z tytułu zaległych świadczeń alimentacyjnych na rzecz P. P. wynosi 395000 zł i winno być spłacone w następujący sposób – 1 rata w kwocie 6583,53 zł do dnia 3 kwietnia 2015 roku, kolejne 59 rat w kwocie 6583,53 zł każda do dnia 3-tego każdego miesiąca, przy czym ostatnia rata miała zostać zapłacona do dnia 3 marca 2020 roku. Zgodnie z § 2 tegoż aktu notarialnego H. P. poddała się egzekucji wprost z tego aktu w trybie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. co do zapłaty wszelkich wymaganych kwot wynikających z powołanej wyżej ugody, w wysokościach i terminach w niej wskazanych do maksymalnej kwoty 395000 zł określając termin, do którego wierzycielka może wystąpić o nadanie temu aktowi klauzuli wykonalności do dnia 31 grudnia 2020 roku, przy czym zdarzeniem, od którego uzależnione jest wykonanie tegoż obowiązku jest upływ wskazanego w ugodzie terminu płatności którejkolwiek z rat.

(dowód: wypis aktu notarialnego, k. 9-10)

Pismem z dnia 11 maja 2015 roku, otrzymanym przez H. P. w dniu 15 maja 2015 roku wnioskodawczyni wezwała dłużniczkę do zapłaty kwoty 658,33 zł tytułem zaległych alimentów.

(dowód: wezwanie do zapłaty, k. 4)

W piśmie z dnia 18 maja 2015 roku P. P. złożyła oświadczenie o braku uiszczenia przez zobowiązaną kolejnej raty zobowiązania z tytułu alimentów.

(dowód: poświadczony notarialnie oświadczenie, k. 7)

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie.

W myśl art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej do wysokości w akcie wprost określonej albo oznaczonej za pomocą klauzuli waloryzacyjnej, gdy akt określa warunki, które upoważniają wierzyciela do prowadzenia przeciwko dłużnikowi egzekucji na podstawie tego aktu o całość lub część roszczenia, jak również termin, do którego wierzyciel może wystąpić o nadanie temu aktowi klauzuli wykonalności.

W niniejszej sprawie dłużniczka poddała się egzekucji zaległych za 6 lat alimentów należnych córce w kwocie 395000 zł, zobowiązując się wypłacić tę kwotę w 60 ratach oraz alimentów bieżących w kwocie po 3500 zł miesięcznie. Przy czym zdarzeniem, od którego uzależnione było wykonanie tegoż obowiązku był upływ wskazanego w ugodzie terminu płatności którejkolwiek z rat. W związku z niewykonaniem zobowiązania (nie uiszczeniem pierwszej raty), córka dłużniczki złożyła wniosek o nadanie klauzuli wykonalności temu aktowi notarialnemu.

Na wstępie należy stwierdzić, iż Sąd w całości podziela pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 roku, sygn. akt III CZP 85/13 (OSNC nr 3/2014, poz. 28), iż dopuszczalne jest nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji świadczeń alimentacyjnych; sąd może oddalić wniosek o nadanie takiemu aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności, jeżeli z jego treści oraz oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji w sposób oczywisty wynika, że zostało złożone w celu obejścia prawa.

Uzasadniając powyższe stanowisko, Sąd Najwyższy zgodził się z poglądem, że tytuł egzekucyjny w postaci aktu notarialnego może obejmować każdy obowiązek cywilnoprawny, co do którego dopuszczalna jest droga sądowa oraz droga egzekucji sądowej. Przepis art. 777 k.p.c. nie zawiera żadnych ograniczeń co do katalogu zdarzeń, które mogą być źródłem zobowiązania, nie ma zatem przeszkód, aby złożone w akcie notarialnym oświadczenie o poddaniu się egzekucji dotyczyło także obowiązku polegającego na płaceniu alimentów. Charakter świadczenia alimentacyjnego się temu nie sprzeciwia, bo nie różni się od innych stosunków prawnych, które powstają z mocy samego prawa, a nie

wynikają z umowy (np. obowiązek naprawienia szkody, wydania bezpodstawnego wzbogacenia, a także pokrycia zachowku).

Dalej Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały wyraźnie akcentuje, że podziela dotychczasowe stanowisko doktryny i judykatury, zgodnie z którym w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności sąd nie bada kwestii merytorycznych związanych z istnieniem obowiązku świadczenia stwierdzonego w tytule egzekucyjnym (np. czy czynność prawna, z której wynika obowiązek świadczenia stwierdzony w tytule egzekucyjnym, jest zgodną z prawem lub z zasadami współżycia społecznego). Tego rodzaju aktywność, sprowadzająca się w istocie do merytorycznego osądzenia sprawy cywilnej, może być podejmowana wyłącznie w postępowaniu rozpoznawczym. W ramach struktury postępowania cywilnego nadanie klauzuli wykonalności następuje w postępowaniu o charakterze pomocniczym, w którym ustalone zostają podstawy wszczęcia właściwego postępowania egzekucyjnego. Każda próba poddania w tym postępowaniu pod merytoryczny osąd świadczenia, które podlega wykonaniu w drodze egzekucji, miałaby - ze względu na brak właściwych instrumentów poznawczych po stronie organu prowadzącego to postępowanie - wyłącznie charakter prowizoryczny i powierzchowny.

Sąd Najwyższy uznał jednak, że w wyjątkowych i nadzwyczajnych okolicznościach należy od tej zasady odstąpić. Wierzyciele alimentacyjni - ze względu na treść art. 1025 k.p.c. - są uprzywilejowani przy podziale kwoty uzyskanej w egzekucji, a to może skłaniać dłużników do poddawania się egzekucji alimentów, by udaremnić egzekucje prowadzone przez innych wierzycieli.

Sąd Najwyższy przyjął, że w zupełnie wyjątkowych przypadkach sąd nadający klauzulę wykonalności mógłby powołać się na swego rodzaju klauzulę porządku publicznego i wnioszek oddalić ze względu na obejście prawa. Co prawda ustawodawca nie przewidział w przepisach prawnych takiej możliwości, ale podstawowe zasady całego systemu prawnego powinny być uwzględniane w każdym stadium postępowania cywilnego, a więc także na etapie postępowania klauzulowego, zwłaszcza wtedy, gdy dochodzi do ich demonstracyjnego i jaskrawego pogwałcenia.

Mając na uwadze stanowisko doktryny, Sąd Najwyższy wskazał również, że oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji należy uznać za jednostronną czynność materialnoprawną, ale wywołującą skutki procesowe, co oznacza, że ważność (i skuteczność) oświadczenia o poddaniu się egzekucji podlega ocenie z punktu widzenia prawa materialnego, natomiast wykreowany takim oświadczeniem skutek procesowy podlega ocenie według prawa procesowego. Dostrzegając pewne analogie w odniesieniu do ugody sądowej, nie powinna budzić także zastrzeżeń możliwość odwołania się - w postępowaniu wywołanym wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności notarialnemu tytułowi egzekucyjnemu - do przesłanki obejścia prawa, przewidzianej w art. 203 § 4 w związku z art. 223 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zastrzegł jednak, że oddalić wnioszek o nadanie notarialnemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności można tylko w sytuacji zupełnie wyjątkowej. Chodzi o sytuacje, gdy nie zachodzi potrzeba dokonywania jakichkolwiek ustaleń sądowych w celu stwierdzenia, że oświadczenie o poddaniu się egzekucji złożone zostało w celu obejścia prawa. W innych wypadkach pokrzywdzeni wierzyciele będą musieli korzystać z odpowiednich instrumentów prawnych. Są to, po pierwsze żądanie ustalenia na podstawie art. 527 i nast. k.c., że wierzycielowi innemu niż wierzyciel alimentacyjny przysługuje prawo zaspokojenia swojej wierzytelności przed egzekwowanymi należnościami alimentacyjnymi, a nadto oparte na art. 887 § 1 w zw. z art. 902 i art. 909 k.p.c. powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności albo z powództwa o zmianę tytułu obejmującego obowiązek alimentacyjny bądź stwierdzenie, że obowiązek ten wygasł.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd uznał, iż oświadczenie H. P. o poddaniu się egzekucji zawarte w akcie notarialnym z dnia 30 kwietnia 2015 roku zostało złożone w celu obejścia prawa.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci załączonych do wniosku dokumentów wynika, iż wnioskodawczyni w chwili zawierania obydwu umów alimentacyjnych ze swoją matką była osobą pełnoletnią. Jak wynika ze wskazanego numeru PESEL urodziła się w roku 1985. Co prawda samo osiągnięcie odpowiedniego wieku nie prowadzi automatycznie do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego, gdyż podstawową przesłanką jego istnienia jest fakt, iż dziecko nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie (art. 133 § 1 k.r.o.). Jak trafnie podkreślił Sąd Najwyższy

w wyroku z dnia 14 maja 2002 roku, V CKN 1032/00 (Lex 55514) kodeks rodzinny i opiekuńczy nie określa w sposób definitywny chwili (lub zdarzenia), w której ustaje obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka. Oznacza to, że zarówno sam fakt osiągnięcia przez dziecko pełnoletności, jak i uzyskiwanie przez nie środków finansowych z tytułu pracy zawodowej, renty inwalidzkiej czy zasiłku dla bezrobotnych, nie pociąga za sobą automatycznie ustania obowiązku alimentacyjnego ciążącego na rodzicach. Jednakże art. 133 § 3 k.r.o. dopuszcza możliwość uchylenia się przez rodziców od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem. Z analizy akt sprawy wynika, iż powyższy przypadek miał miejsce w rozpoznawanej sprawie, dłużniczka bowiem wskutek nie wywiązania się ze zobowiązań alimentacyjnych stoi przed widmem postępowania egzekucyjnego.

Nadto jako stronę zawierającą ugodę z dnia 18 marca 2015 roku wskazano P. S.. Podwójne nazwisko niesie za sobą domniemanie zawarcia przez kobietę małżeństwa. Po sprawdzeniu w systemie informatycznym sądów PESEL-SAD – okazało się, iż rzeczywiście wnioskodawczyni zawarła małżeństwo w dniu 26 czerwca 2010 roku i pozostaje w nim do dnia dzisiejszego. Zatem co do zasady obowiązek alimentacyjny w stosunku do wnioskodawczyni winien obciążać jej męża, a nie matkę. Skoro bowiem małżonek jest pierwszą osobą z kręgu zobowiązanych do alimentacji po ustaniu, unieważnieniu lub orzeczeniu separacji małżeństwa (art. 130 k.r.o), to tym bardziej jest on w pierwszej kolejności zobowiązany do dostarczania środków utrzymania współmałżonkowi w trakcie trwania małżeństwa, na podstawie art. 27 k.r.o. Nie ulegało zatem wątpliwości, że skoro istnieje obowiązek alimentacyjny małżonka, to obowiązek alimentacyjny krewnych może powstać tylko w warunkach utraty zdolności do świadczenia, w całości lub części, przez małżonka zobowiązanego.

Poza tym Sądowi z urzędu wiadomym jest, że w innej zakończonej przed tutejszym Sądem sprawie o sygn. akt I Co 594/15 z identycznym niemal wnioskiem wystąpiła E. P.. Sprawa zakończyła się uwzględnieniem wniosku i nadaniem klauzuli wykonalności złożonemu aktowi notarialnemu. Tam również dłużniczka poddał się egzekucji zaległych za 6 lat alimentów w kwocie 395000 zł, zobowiązując się wypłacić tę kwotę w 60 ratach oraz alimentów bieżących w kwocie po 3500 zł miesięcznie. Oznacza to, iż na obie uprawnione byłaby zobowiązana do zapłaty łącznie 790000 zł tytułem zaległych świadczeń alimentacyjnych i 7000 zł tytułem bieżących alimentów.

W świetle powyższych ustaleń wielce prawdopodobne jest to, iż przyjęła ona na siebie obowiązek świadczenia ponad swoje możliwości majątkowe i zarobkowe. Kwota zobowiązania wobec tylko jednej córki (3500 zł alimenty bieżące + 6583,53 zł miesięczna rata alimentów zaległych = 10083,53 zł) przewyższa bowiem blisko dwukrotnie kwotę przeciętnego wynagrodzenia, które według danych Głównego Urzędu Statystycznego w III kwartale 2015 roku wyniosło 3.895,33 zł (Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 10 listopada 2015 roku w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w trzecim kwartale 2015 roku M.P. z 2015 roku, poz. 1086). Ich terminowa spłata stanowiłby nadmierny ciężar finansowy nawet dla osób dobrze sytuowanych.

Nie umknęła również uwadze Sądu okoliczność, iż alimenty zaległe za 6 lat w kwocie 395000 zł byłyby w znacznej części przedawnione (zgodnie z art. 137 § 1 k.r.o., roszczenia o świadczenia alimentacyjne przedawniają się z upływem lat trzech) i płatne w całości w przypadku uchybienia terminowi zapłaty choćby jednej raty miesięcznej.

Oznacza to może, iż dłużniczka poddając się egzekucji na warunkach określonych w akcie notarialnym z dnia 30 kwietnia 2015 roku, z góry zakładała, iż nie spełni swojego zobowiązania.

Z punktu widzenia zasad doświadczenia życiowego można przyjąć, iż zadłużenie dłużniczki z tytułu zaległych alimentów określone na kwotę 395000 zł w istocie nie istniało, a wielce prawdopodobne, że dobrowolnie poddała się ona egzekucji w akcie notarialnym wyłącznie w celu pozbawienia możliwości zaspokojenia innej wierzytelności w związku z przyjętą w art. 1025 k.p.c. kolejnością zaspokajania wierzyciela z kwoty uzyskanej z egzekucji, w której zasadą uprzywilejowania objęte zostały należności alimentacyjne.

Wniosek taki potwierdza fakt, że wnioskodawczyni była szczególnie zainteresowana pilnym rozpoznaniu wniosku, tak jakby chciała przyłączyć się do już toczącego się postępowania egzekucyjnego wobec jej matki.

W kontekście tego, co zostało wyżej powiedziane istnieją zatem uzasadnione podstawy do uznania oświadczenia H. P. o poddaniu się egzekucji zawarte w akcie notarialnym z dnia 30 kwietnia 2015 roku za złożone w celu obejścia prawa.

Bez względu na możliwość przyjęcia odmiennego stanowisko od zaprezentowanego przez Sąd w niniejszej sprawie, wskazać należy, iż uwzględnienie wniosku w zaprezentowanych powyżej okolicznościach sprowadzało by Sąd do roli bezradnego organu pieczętującego nadużywanie przez stronę przyznanych jej praw procesowych. Niezawisłe Sądy w demokratycznym państwie prawa nie mogą akceptować sytuacji, w której wydane orzeczenie (lub inna decyzja organu sądowego) miałoby legitymizować fikcję prawną służącą obejściu prawa i godzącą w podstawowe zasady porządku prawnego.